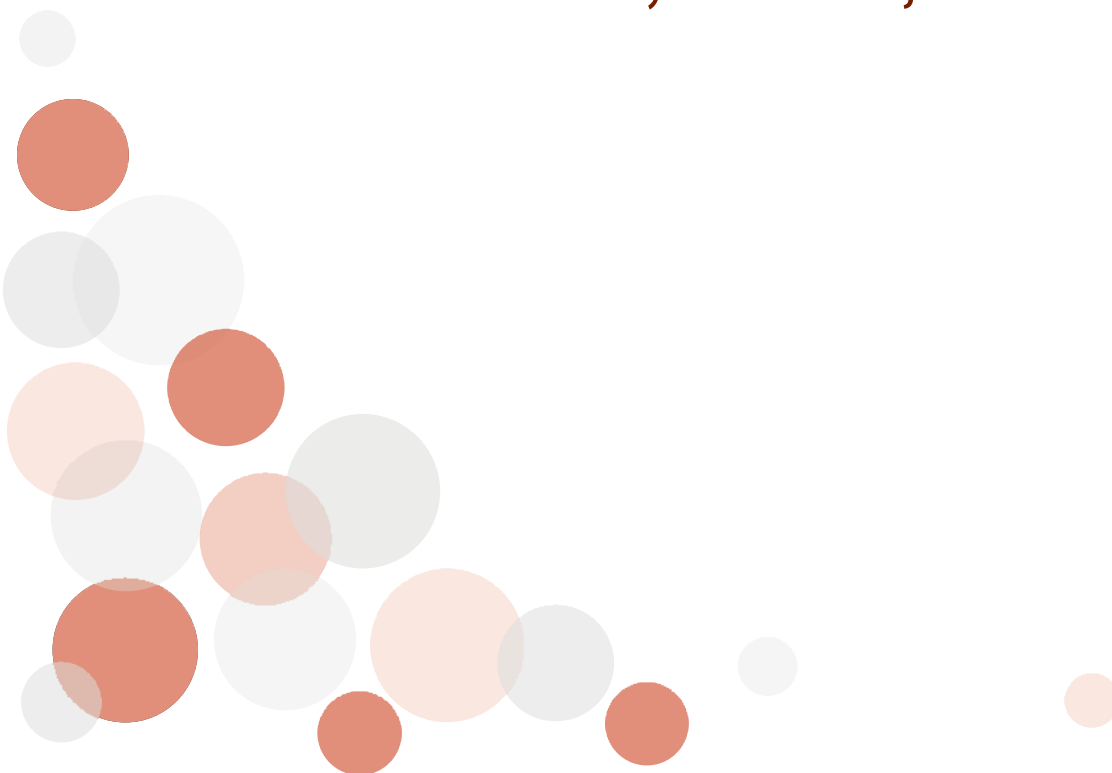

Wioletta Bartosik

Uczę się i umiem albo mnie uczą i oni umieją

Kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów
Szkoły Podstawowej w Kamieniu

Tekst: **Wioletta Bartosik**

Dyrektor Szkoły Podstawowej w Kamieniu

62-834 Ceków-Kolonia

Kamień 25

tel.: 627 631 475, 604 253 960

www.zskamien.hekko.pl

Redakcja merytoryczna

Dorota Suchacz

Redakcja językowa i korekta

Katarzyna Majewska

Projekt okładki

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład

Wojciech Romerowicz

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji

Creative Commons 4.0 Polska (CC BY-NC)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Materiał powstał w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
Kompetencje ważne i ważniejsze	3
Związek ze strategią gminy	5
Umiejętność uczenia się	6
Podsumowanie	9

Wstęp

Szkoła Podstawowa w Kamieniu to mała wiejska placówka funkcjonująca w realiach wsi popegeerowskiej. Tu każda inicjatywa szkoły, nauczycieli, dyrektora nabiera większego znaczenia niż w innych środowiskach. W takich miejscowościach, choć w coraz mniejszym stopniu, panuje wszechogarniający marazm.

Kamień, cytując Wikipedię, to wieś w Polsce położona w województwie wielkopolskim, w powiecie kaliskim, w gminie Ceków-Kolonia przy drodze Kalisz – Koło – Warszawa. Jej integralne części to: Bystrek, Cierpiatka, Kamień-Kolonia, Magdalenów i Orzeł. Kiedyś znajdowała się tutaj cegielnia, gorzelnia, browar, destylarnia, fabryka wódek i likierów oraz octu, ale na mocy rozporządzenia rządu zostały zamknięte. Kamień ma około tysiąca mieszkańców i siedem bloków mieszkalnych. Działa tu zespół szkół, w którego skład wchodzi przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum.

Pomysł udziału w projekcie Ośrodka Rozwoju Edukacji „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty” urodził się w mojej głowie. Zaraziłam nim dyrektorki pozostałych placówek w gminie i wspólnie uczestniczyłyśmy w warsztatach. Ponieważ u nas nie istnieje niezdrowa rywalizacja pomiędzy szkołami, jeśli tylko wiem, że gdzieś możemy się nauczyć czegoś nowego lub dzięki szkoleniu czy innej formie doskonalenia wpłynąć na poprawę funkcjonowania placówek, najczęściej działamy razem. I tak stałyśmy się, jako dyrektorki, prekursorami pochylenia się nad kompetencjami kluczowymi (KK). O ich znaczeniu przekonaliśmy nawet władze gminy, w wyniku czego w projekt dla jednostek samorządu terytorialnego „Wsparcie kadry JST w zarządzaniu oświatą w województwie wielkopolskim ukierunkowane na rozwój szkół i kompetencji kluczowych uczniów” zaangażował się sam wójt i księgowa z referatu oświaty.

Kompetencje ważne i ważniejsze

W jaki sposób są rozwijane kompetencje kluczowe naszych uczniów ze szkół gminnych? W gminie Ceków-Kolonia funkcjonują cztery szkoły podstawowe i jedno przedszkole:

- Szkoła Podstawowa w Kosmowie z jednym oddziałem przedszkolnym;
- Szkoła Podstawowa w Morawinie z dwoma oddziałami przedszkolnymi;
- Szkoła Podstawowa w Kamieniu z trzema oddziałami przedszkolnymi i dwoma oddziałami gimnazjalnymi;
- Szkoła Podstawowa w Cekowie-Kolonii z dwoma oddziałami gimnazjalnymi;
- Publiczne Przedszkole w Cekowie-Kolonii.

W przedszkolu kształtowane są głównie:

- **porozumiewanie się w języku ojczystym**, czyli prawidłowa komunikacja oraz eliminowanie wad wymowy, wzbogacanie słownictwa czynnego i obcowanie z literaturą;
- **kompetencje społeczno-obywatelskie** – to rozwijanie umiejętności współżycia w grupie, w zespole, poznanie sposobów rozwiązywania problemów, przestrzeganie ustalonych zasad, reguł postępowania i zachowania ogólnie akceptowalnych, znajomość i poszanowanie praw swoich i innych ludzi, poznawanie najbliższego środowiska i współpraca z nim, poznanie i kultywowanie tradycji, zwyczajów i obrzędów charakterystycznych dla regionu;
- **świadomość i ekspresja kulturalna** – na tym poziomie jest to zdobycie niezbędnej wiedzy na temat środków wyrazu (ruch, muzyka, plastyka, taniec, teatr, literatura), rozwój poczucia estetyki, uwrażliwienie na piękno, poznanie technik, np. plastycznych służących ekspresji twórczej;
- **porozumiewanie się w językach obcych** – poznanie podstawowych pojęć z języka obcego, przybliżenie kultury innych narodów i rozwijanie zainteresowania nią;
- **kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne** – rozwijanie myślenia matematycznego, opanowanie podstawowych umiejętności matematycznych, w tym liczenia;
- **kompetencje informatyczne** – przybliżenie dzieciom różnych możliwości wykorzystania urządzeń informatycznych typu komputer czy tablica interaktywna.

W szkołach nacisk kładziony jest głównie na:

- umiejętność uczenia się;
- porozumiewanie się w języku ojczystym;
- porozumiewanie się w językach obcych;
- kompetencje społeczne i obywatelskie;
- inicjatywność i przedsiębiorczość;
- kompetencje informatyczne.

Dla przyszłości gminy Ceków-Kolonia najważniejsze pozostają: kompetencje społeczne i obywatelskie, umiejętność uczenia się oraz inicjatywność i przedsiębiorczość.

Jednym z wyzwań jest pilna potrzeba poprawy wyników nauczania dzieci w zakresie matematyki oraz nauk ścisłych i przyrodniczych. Zdając sobie sprawę z ogromnego znaczenia tych podstawowych umiejętności dla zatrudnienia, integracji społecznej i dalszego kształcenia, musimy usprawnić działania tak, aby wyposażyć młodych ludzi

w umiejętności wymagane w globalnym środowisku konkurencyjnego społeczeństwa opartego na wiedzy.

Kolejne istotne wyzwanie dotyczy potrzeby dalszego wspierania rozwoju kompetencji przekrojowych, o charakterze ogólnym, takich jak znajomość technologii informacyjno-komunikacyjnych, przedsiębiorczość i kompetencje obywatelskie.

Ważny obszar wymagający wsparcia to zachęcanie młodych ludzi do wybierania zawodów związanych z matematyką, naukami ścisłymi i przyrodniczymi oraz techniką. Odpowiednia liczba absolwentów w tych obszarach wysokiego zapotrzebowania jest niezbędna dla wprowadzania innowacji i wzrostu gospodarczego.

Związek ze strategią gminy

Kształtowanie wielu kompetencji kluczowych ma znaczenie nie tylko dla edukacji. Na przykład osoby o rozwiniętych kompetencjach społeczno-obywatelskich czują się współgospodarzami, są odpowiedzialni za swoje otoczenie, środowisko. Dbają o poprawne relacje z innymi mieszkańcami, a kultywowanie przez nich tradycji wzbogaca bazę kulturalną i turystyczną. Natomiast kompetencje matematyczne, techniczne i informatyczne są niezbędne dla rozwoju gospodarczego.

Zdając sobie z tego sprawę, gmina podjęła działania wspierające kształtowanie kompetencji kluczowych poprzez udział w projektach edukacyjnych typu „Cyfrowa szkoła”, „e-Wielkopolska”, program „Aktywna tablica”, doposażenie pracowni komputerowych i językowych czy zapewnienie placówkom edukacyjnym dostępu do szerokopasmowego internetu.

Kadra nauczycielska ustawicznie doskonali się, podnosi swoje kompetencje, uczestnicząc w różnego rodzaju przedsięwzięciach, typu:

- szkolenie dyrektorów „Jak wspomagać szkoły w zakresie kształcenia kompetencji kluczowych uczniów” realizowane w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”;
- dokonanie diagnozy potrzeb grona pedagogicznego w obszarze uczenia uczniów uczenia się – prezentacja podczas rady pedagogicznej, podjęcie działań;
- szkolenie nauczycieli „Kształcenie kluczowych kompetencji u uczniów”;
- szkolenie nauczycieli „Kształcenie kompetencji kluczowych w procesie dydaktycznym”;

- warsztaty „Opracowanie przez nauczycieli działań kształtujących poszczególne kompetencje kluczowe uczniów podczas zajęć dydaktyczno-opiekuńczych”;
- Wewnętrzne Doskonalenie Nauczycieli (WDN): „Aksjologiczne aspekty nauczania i wychowania. Kompetencje kluczowe w podstawie programowej”;
- szkolenie „Albo się uczę i umiem – albo mnie uczą i oni umieją”;
- warsztaty „Udzielanie i przyjmowanie konstruktywnej informacji zwrotnej. Techniki służące motywowaniu uczniów do nauki”;
- warsztaty prowadzone przez wychowawców klas dotyczące rozpoznawania inteligencji wielorakich oraz stosowania technik ułatwiających uczenie się;
- samodoskonalenie – wszyscy nauczyciele na bieżąco zapoznają się z materiałami dotyczącymi elementów oceniania kształtującego, udzielania i przyjmowania konstruktywnej informacji zwrotnej oraz motywowania uczniów do nauki.

Gmina z kształtowania kompetencji kluczowych uczniów może odnieść wiele korzyści, takich jak np. wzrost gospodarczy i tworzenie miejsc pracy czy podążanie za zmieniającymi się wymaganiami w zakresie umiejętności. Działania promujące inicjatywność i przedsiębiorczość przybierają formę opracowywania projektów małych firm, zachęcania do współpracy pomiędzy szkołami i firmami w celu rozwijania ducha przedsiębiorczości wśród uczniów, a także zapoznania ich ze światem biznesu, co w przyszłości skutkować będzie dużą aktywnością mieszkańców gminy.

Umiejętność uczenia się

Zgodnie z harmonogramem projektu na początku roku szkolnego 2017/2018 należało zaplanować działania. Po diagnozie skłoniliśmy się ku rozwijaniu głównie umiejętności uczenia się. I tak powstał nasz plan.

Cele wspomaganie:

- przekazanie nauczycielom nowej wiedzy i rozwijanie umiejętności związanych z koncepcją kształtowania u uczniów kompetencji kluczowych;
- zaplanowanie elementów pracy szkoły dotyczących kształcenia umiejętności uczenia się;
- zwiększenie skuteczności działań nauczycieli w zakresie kształcenia u uczniów kompetencji związanych z uczeniem się;
- realizacja podstawy programowej oraz wzmocnienie wychowawczej roli szkoły.

Wskaźniki:

- wszyscy nauczyciele biorą udział w szkoleniu dotyczącym uczenia i uczenia się;
- 90% nauczycieli deklaruje, że stosuje metody i techniki służące udzielaniu uczniowi motywującej informacji zwrotnej;
- w dwóch grupach zadaniowych nauczyciele przygotowują po jednym wspólnym przedsięwzięciu, tj. scenariusz zajęć edukacyjnych dla rodziców „Skuteczny rodzic. Jak mogę pomagać dziecku w uczeniu się?”;
- 75% rodziców uczestniczy w szkoleniu „Skuteczny rodzic. Jak mogę pomagać dziecku w uczeniu się?”.

We wrześniu odbyło się szkolenie dla rady pedagogicznej dotyczące kompetencji kluczowych. Właśnie wtedy okazało się, że głównie szukamy sposobu, jak zmotywować dzieci do uczenia się, ale też i sam proces uczenia się jest bardzo trudnym obszarem pracy szkoły.

Postanowiliśmy cofnąć się w diagnozie jeszcze bardziej. Zaplanowaliśmy przeprowadzenie na godzinach wychowawczych badania pod hasłem *Demotywatory*, czyli znaleźć odpowiedź na pytanie: co mnie demotywuje do nauki, pracy, do jakiegokolwiek działania. Jak się okazało motywacja zaczyna się w rodzinie, już rano albo nawet dzień wcześniej, a czasami lata wcześniej. Niestety zawodzi komunikacja w domu. Z tym spróbowaliśmy poradzić sobie na spotkaniu z rodzicami w maju 2018 roku.

Przedstawiliśmy graficznie demotywatory jako grube brzydkie czapy, a na nich wpisy „Demotywatory – co mnie zniechęca do nauki, do działania? Ekspozycja naszych czap pt. „Demotywatory – drogi do sukcesu zmory” zawisła w głównym holu. Była inspiracją do dalszych dyskusji w klasach oraz czekała na listopadowe spotkanie z rodzicami. Oczywiście pojawiła się też na stronie internetowej szkoły.

Kolejne zadanie polegało na odnalezieniu razem z uczniami podczas warsztatów sposobu zdejmowania tych czap. W tym momencie pojawić się musiały zajęcia z komunikacji. Jedna z nauczycielek uczestniczyła w warsztatach dotyczących motywacji, a w listopadzie przeprowadziła szkolenia rady pedagogicznej w ramach WDN „Jak zmotywować uczniów do nauki?”.

Jak już wspomniałam na wstępie, bardzo dobrze współpracuje się nam z sąsiednimi szkołami: Szkołą Podstawową w Kosmowie i Szkołą Podstawową w Morawinie. Razem zaplanowaliśmy szkolenie rady pedagogicznej (grudzień 2017) pt. „Albo się uczyć i umiem – albo mnie uczyć i oni umieją” prowadzone przez edukatora zewnętrznego

z Ośrodka Rozwoju Kompetencji Edukacyjnych (ORKE). W styczniu 2018 roku na warsztatach szukaliśmy odpowiedzi na pytanie: „Jaka jest nasza komunikacja interpersonalna i metody aktywizujące w mojej codziennej pracy oraz jak motywować uczniów do nauki?”.

Następnie w zespołach zadaniowych dopracowaliśmy scenariusze spotkań z rodzicami (luty – marzec 2018): „Skuteczny rodzic. Jak mogę pomagać dziecku w uczeniu się”, a zespół wychowawczy zajął się tematem „Piorunochrony, czyli jak przetrwać burzę z nastolatkiem...?”.

I na koniec, zdawałoby się, działanie całkiem nie na temat. Pokusiliśmy się o próbę psychoedukacji dla rodziców, ale tylko płci męskiej. Wiemy, że kwestia ta wygląda coraz lepiej wśród młodych tatusiów, ale wiemy też, że z uwagi na środowisko i stereotypy rola ojca w rodzinie nie zawsze jest rozumiana we właściwy sposób. Może to nieco karkołomny pomysł, bo są przecież samotne matki, które muszą na takie spotkanie przyjść, bo nikt ich nie zastąpi. Ale...

Odpowiednio wcześniej, jak zawsze, podaliśmy terminarz spotkań i nomen omen tuż przed Dniem Matki zaprosiliśmy do szkoły rodziców ze szczególnym wskazaniem na tatusiów. Spotkanie odbyło się pod hasłem: „Tatuś – pierwsza miłość córeczki, pierwszy bohater syna”. Towarzyszyła mu psychoedukacja pod nazwą „Ważny start”. Prowadząca psycholog dosłownie porwała tłumy, tatusiowie słuchali wartkiej prelekcji o najważniejszym z okresów życia człowieka – dzieciństwie. Oczywiście taki prosty zabieg socjologiczny jak ustawione w półkole stoły i poczęstunek w formie przygotowanych przez dzieci koreczków zdziałały cuda. Cała akcja trwała ponad 1,5 godziny i nikt nie okazał zmęczenia. Fakt, nie istnieje zakaz chodzenia na wywiadówki przez ojców, ale panowie z natury wolą omijać sytuacje trudne.

Może się wydawać, że nie ma to nic wspólnego z kompetencjami kluczowymi. Jednak to błędne postrzeganie, ponieważ kompetencje kluczowe to nic innego jak inteligencje wielorakie, a przecież, gdy dziecko się rodzi, jest czyste, chłonne, jak wielka niezapisana tablica. Potrzebuje tylko mądrej miłości i wspierania, stymulowania, a nie motywowania. I tak jak w filmie *Zakazana edukacja* powinniśmy mu pozwolić być częścią kultury tej planety, wnieść na nią swoją kulturę. Kompetencje kluczowe mu w tym pomogą, a najważniejsza w moim odbiorze – uczenie się – niewątpliwie najbardziej.

Podsumowanie

Udział w projekcie Ośrodka Rozwoju Edukacji pn. „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty” był odpowiedzią na nurtujący nas problem motywacji i potrzebę kształtowania głównie jednej z kompetencji kluczowych – umiejętności uczenia się. Pozostałe KK rozwijane są w szkole w Kamieniu od dawna w różnym stopniu. Jednakże ta dotycząca uczenia się w naszym przekonaniu jest najważniejsza, jako górująca nad innymi i mająca moc sprawczą wobec pozostałych. Wysoki poziom tej umiejętności pozwoli na rozwijanie pozostałych kompetencji. Jeśli potrafię się uczyć, wówczas nauka nie sprawia mi problemów, a wręcz przynosi radość i sukcesy.

Wartością dodaną udziału w projekcie była fachowa pomoc doradcy dyrektora. Możliwość konsultacji, przegadania pomysłów, a do tego dużo cierpliwości, ciepła i taktu z jego strony okazały się bezcenne w realizacji zadań projektowych.

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70

email: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

